

T.C.
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :Z-19809844-610- **4414642**
Konu :7/33961 Esas Sayılı Soru Önergesi

05/11/2025

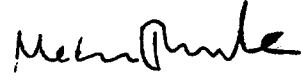
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

7/33961
GK 12

İlgi : 26/09/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04- 1704863 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan Manisa Milletvekili Sayın Şenol SUNAT'a ait yazılı soru önergesine ilişkin olarak, Bakanlığımız tarafından hazırlanan cevap metni ektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet ŞİMŞEK

Bakan

Ek: Önerge Cevabı

7/33961 Esas Sayılı Soru Önergesine İlişkin Olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı Cevap Metni

Sayın Şenol SUNAT, öncelikle şahsıma yönelik olarak Bakanlığımıza sunduğunuz yazılı soru önergeniz için teşekkür ederim.

OVP ve kalkınma planlarında, katma değerli üretimi desteklemeye ve ithal bağımlılığını azaltmaya yönelik politikalar uygulanmakta olup hem dış ticaret açığının azaltılması hem de yerli üretimi artırarak büyümenin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede ülkemizde, cari açığın azaltılarak ithalat bağımlılığı yüksek olan ara malı ve ürünlerin üretiminin artırılması, teknolojik dönüşümü sağlayacak yüksek ve orta-yüksek teknoloji içeren yatırımların desteklenmesi, en az gelişmiş bölgelere sağlanan yatırım desteklerinin artırılması, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, destek unsurlarının etkinliğinin artırılması ile kümelenme faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla çok kapsamlı bir teşvik sistemi tasarlanmış olup, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

Ayrıca, Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi, Sektörel Teşvik Sistemi Uygulamaları ve Bölgesel Teşvikler ana başlıkları altında uygulanmakta olan sistem ile katma değer vergisi iadesi ve indirimi, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi işçi ve işveren hissesi desteği, faiz ve kar payı desteği, yatırım yeri tahsisi, enerji tüketim harcamalarının karşılanması, ücret desteği sağlanması, yatırıma ortak olunması, alım garantisi, alt yapı yatırım desteği, faiz hibe desteği gibi teşvikler sağlanmıştır.

Sağlanan teşviklerden olan indirimli kurumlar vergisi ile yatırımcılara, yatırım yapılan bölgeye, yatırım büyüklüğüne ve yatırım konusuna göre farklı oranlarda destekler sağlanmaktadır. Ayrıca, gelir vergisi mükellefleri de ilgili şartları sağlamaları koşuluyla bu teşvikten yararlanabilmektedir.

Diğer taraftan, ülkemizin mevcut veya gelecekte ortaya çıkabilecek ihtiyaçlarını karşılayacak, arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığı azaltacak, teknolojik dönüşümünü sağlayacak, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve katma değeri yüksek yatırımlar proje bazlı olarak desteklenmekte ve bu yatırımlara diğer yatırımlara göre daha fazla vergisel teşvikler sağlanmaktadır.

Bunun yanı sıra, vergi mevzuatımızda; ihracata yönelik yatırımların ve ihracatın desteklenmesi, imalat sanayinin desteklenmesi, Ar-ge ve tasarım faaliyetlerinin desteklenmesi, sermaye artırımlarının desteklenmesi amacıyla muhtelif, indirim ve istisna düzenlemeleri de bulunmaktadır. Dolayısıyla, yürütülen ekonomi programı çerçevesinde mali disiplini de dikkate alarak yatırım, üretim ve ihracat güçlü bir şekilde desteklenmeye devam edilmektedir.

Öte yandan, iklim dostu politikalarla elektrikli araçlara olan talep belirgin biçimde artmış olup bu durum, yerli üretim kapasitesinin artırılması ve teknolojik dönüşümün hızlandırılması için fırsatlar sunmaktadır. Bu çerçevede, yerli üretimi desteklemek amacıyla son olarak İthalatta İlave Gümrük Vergisi Uygulanmasına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar 21 Eylül 2025 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu karar ile ülkemizin serbest ticaret anlaşmasının bulunmadığı ülkelerden ithal edilen araçlara ek mali yükümlülükler getirilmiş, böylece yerli üretim araçlar daha rekabetçi hale gelmiştir.

Diğer taraftan, 2023 yılı Mayıs ayında 254,2 milyar dolar olan yıllıklandırılmış ihracat, jeopolitik gerginlikler ve AB başta olmak üzere ticaret ortaklarımızın ekonomik aktivitelerindeki zayıf görünüme rağmen 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla 269,7 milyar dolara yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat ise 376,4 milyar dolardan 359 milyar dolara gerilemiştir. Böylece dış ticaret açığı 32,9 milyar dolar daralarak 89,3 milyar dolar olmuştur. 2025 yılı ilk dokuz ayında ise ihracat yıllık yüzde 4,1 artarak 200,6 milyar dolar, ithalat ise yüzde 5,9 artış ile 267,6 milyar dolar olmuş, dış ticaret açığı 67,1 milyar dolar gerçekleşmiştir. Alt sektörler bazında, sermaye malları ithalatı 2025 yılının ilk çeyreğinde yıllık yüzde 5,5 daralırken, ikinci çeyrekte yüzde 9,6 ve üçüncü çeyrekte yüzde 4,3 artış kaydetmiştir.

Diğer yandan, gayrisafı sabit sermaye yatırımları 2025 yılı ilk çeyreğinde yıllık yüzde 1,8, ikinci çeyrekte yüzde 8,8 reel artış kaydetmiştir. Bu gelişmeler, reel sektörde yatırımların sürdüğüne işaret etmektedir. Tüketim malı ithalatı ise 2025 yılının ilk dokuz ayında yüzde 12,4 artış kaydetmiştir. Binek otomobillerin tüketim malı ithalatı içindeki payı 2025 Ocak-Eylül dönemi itibarıyla yüzde 36,2 olmuştur. Bu oran 2013-2024 döneminde ortalama yüzde 28,8 olup, yıllar itibarıyla dalgalı seyir izlemiştir.

Öte taraftan, makro düzeyde ihracat ve ithalat miktarının temel belirleyicilerini tespit etmek amacıyla yapılan analizler, Türkiye'nin toplam ihracatının temel olarak dış talep tarafından belirlendiğine, reel kurun ihracat üzerindeki etkisinin ise sınırlı düzeyde olduğuna işaret etmektedir. İthalat tarafında, reel kurun görece daha yüksek etkisi tespit edilmekle birlikte ithalatın ana belirleyicisi olarak iç talep öne çıkmaktadır. Bu kapsamda, 2025 yılının ilk dokuz ayında mal ticareti açığı, 2024 yılının aynı dönemine kıyasla 7,1 milyar ABD doları artmıştır. Bununla birlikte, işlenmemiş altın ve enerji ithalatı hariç tutulduğunda, dış ticaret açığındaki artış 3,0 milyar ABD doları ile sınırlı kalmıştır. Dış ticaret açığındaki artışta dış talep, iç talep ve reel kur gelişmelerinin yanı sıra ticaret belirsizlikleri kaynaklı öne çekilen ithalat talebinin de etkisi olmuştur. Ocak-Eylül döneminde, ortalama TÜFE bazlı reel efektif döviz kuru bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık yüzde 10,2 oranında artarken reel dış talep ve milli gelir yılın ilk yarısında bir önceki yılın aynı yarısına kıyasla sırasıyla yüzde 1,9 ve 3,6

büyümüştür. Öte yandan, ilgili dönemde bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla ortalama olarak artan reel kurun 2025 yılının ocak ayından Eylül ayına kadarki dönemde aylık olarak düşüş eğilimi sergilediği göz önünde bulundurulmaktadır. Nitekim, Ocak ayında TÜFE bazlı reel kur endeksi 75,2 değerinden Eylül ayında 70,8 değerine gerilemiştir. Bu çerçevede, dış ticaret açığında gözlenen artışta Türk lirasındaki reel değerlenmenin etkisinin sınırlı olduğu, asıl etkinin ise iç talep kaynaklı olduğu değerlendirilmektedir.

Ayrıca, soru önergesinde bahsi geçen diğer hususlar, Ticaret Bakanlığı uhdesinde bulunmaktadır.